

Parc Cwm Darran Countryside Collector Trail

Llwybr Casglwyr Cefn Gwlad Parc Cwm Darran

Countryside Collector Trails

are a fantastic way to discover more about your local countryside.

There are waymarked trails and many unmarked tracks around Parc Cwm Darran for you to enjoy. Dotted along these tracks and trails are ten, easy to find, numbered posts, each with the name of a creature or plant that is found in that part of the park. As you find the posts, just write the name of the creature or plant in your album next to the correct number. There's a map included in the book to help you find your way.

Once you've collected at least **FIVE** names, send us a stamped addressed envelope (*don't send your album*) with your completed card claim form and we'll send you your free collector cards; the address is on the back of the book. Remember, you'll need to fill out the questionnaire to qualify for your cards.

Each time you come to the park you can collect more cards by exploring different parts of the park and finding more posts. There are three parks to visit and three books to complete – collect all 30 cards and win a free gift!

Happy Collecting!

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg, ac mewn ieithoedd a fformatau eraill ar gais.
This document is available in Welsh, and in other languages and formats on request.

Countryside Collector Cards

Countryside & Landscape Service
Caerphilly County Borough Council
Council Offices
Pontllanfraith
Blackwood
NP12 2YW

An Active Lifestyles Fund Project
Prosiect Cronfa Ffydd o Fyw Egniol

**Look out for the other
Countryside Collector Trails at
Parc Penallta and Sirhowy
Valley Country Park.**

**Cadwch llygad allan am y Llwybrau
Casglwyr Cefn Gwlad eraill ym
Mharc Penallta a Pharc Gwledig
Cwm Sirhywi.**

Mae'r Llwybrau Casglwyr Cefn Gwlad

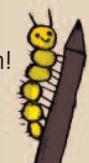
yn ffodd wych o ddarganfod mwy am eich cefn gwlad lleol.

Mae nifer o lwybrau â chyfeirbynt a nifer o lwybrau heb eu marcio o amgylch Parc Cwm Darran i chi eu mwynhau. Wedi eu gwasgaru ar hyd y llwybrau hyn mae deg postyn hawdd i'w ffeindio sydd wedi eu rhifo, pob un gydag enw creadur neu blanhigyn y gellir ei ddarganfod yn y rhan hynny o'r parc. Wrth i chi ddarganfod y pys, ysgrifennwch enw creadur neu blanhigyn yn yr albwm nesaf at y rhif cywir. Mae yna fap yn gynwysedig yn y llyfr i'ch helpu i ddarganfod eich ffodd.

Unwaith rydych wedi casglu o leiaf **PUM** enw, anfonwch amlin hunangyfeiriedog (*peidiwch ag anfon eich albwm*) gyda'ch ffurflen cerdyn hawlio cwblledig a byddwn yn anfon eich cardiau casglwyr am ddim atoch; mae'r cyfeiriad ar gefn y llyfr. Cofiwch bydd angen i chi lenwi'r holiadur er mwyn bod yn gymwys i gael eich cardiau.

Bob tro rydych yn dod i'r parc, gallwch gasglu mwy o gardiau drwy archwilio gwahanol rannau o'r parc a darganfod mwy o byst. Mae yna dri pharc i'w hymweld, a 3 llyfr i'w cwblhau – casglwch y 30 cerdyn ac enillwch rodd am ddim!

Mwynhewch wrth Gasglu!

1

Heart stopper

For centuries the leaves of this plant has been used in herbal remedies. Given in the correct dosage it slows and strengthens the heartbeat, but too much can stop it altogether! It's not dangerous to the touch though. Look for bumblebees collecting nectar from inside the trumpet shaped flowers.

STICK CARD HERE
GLUDO CARDIAU YMA
1

Curiad calon

Am ganrif oedd mae dail y planhigyn hwn wedi cael eu defnyddio mewn meddyginaeth lysieuol. Os ydych yn cael y ddogn cywir, mae'n arafu ac yn cryfhau curiad y galon ond mae gormod yn gallu stopio'r galon yn gyfan gwbl. Nid yw'n beryglus ei gyffwrdd fodd bynnag. Edrychwrch am gacynen bwm yn casglu neithdar o du fewn i flodau mewn siâp trwmped.

Yellow twitcher

You'll see this yellow bird down by the water's edge constantly twitching its long tail. It's looking for dragonflies, water beetles and mayflies to eat. Always on the move, they sometimes flit up to catch a passing midge or gnat. It's belly is a striking yellow. But that's not the colour that gives it its name!

Plyciwr melyn

Byddwrch yn gweld yr aderyn melyn hwn lawr ar bwys ymyl y dŵr yn plycio ei gynffon hir. Mae'n chwilio am was y neidr, chwilen ddŵr a chleren fai i fwyta. Maent bob amser yn symud, maent weithiau yn gwibio i ddal gwybedyn sy'n mynd heibio. Mae ei fola'n felyn trawiadol. Nid dyna'r liliw sydd yn rhoi'r enw iddo fodd bynnag!

3

STICK CARD HERE
GLUDO CARDIAU YMA
3

2

A royal bird

What is 1m tall, got a long neck and nests in a tree? You will often see it fishing in the lake, standing still, waiting to spear a fish or a frog. If disturbed, it will fly off with long, slow flaps of its wings. Like the swan, only members of the royal family could hunt and eat this bird. Nobody is allowed to now!

STICK CARD HERE
GLUDO CARDIAU YMA
2

Aderyn brenhinol

Beth sy'n 1m mewn uchder, sydd â gwddf hir ac yn nythu mewn coeden? Byddwrch yn aml yn ei weld yn pysgota yn y llyn, yn sefyll yn llonydd, yn aros i dryferu pysgodyn neu froga. Os mae'n cael ei gynhyrfu, bydd yn hedfan i ffwrdd, gan fflapio yn araf gydag adenydd hir. Fel yr alarch, dim ond aelodau o'r teulu brenhinol oedd yn cael hela a bwytar aderyn hwn. Does neb yn cael nawr!

4

Venus' basin

If you look closely at the stem of this plant, where the leaves join, you'll see it makes a cup. This cup holds rainwater and gives the plant its old name of Venus' basin. The water is supposed to be able to remove freckles and warts and be used as a soothing eyewash. Enough to make you as gorgeous as the goddess Venus.

STICK CARD HERE
GLUDO CARDIAU YMA
4

Basn Gwener

Os ydych yn edrych yn agos ar fôn y planhigyn hwn, lle mae'r dail yn ymuno byddwrch yn gweld ei fod yn gwneud siâp cwpan. Mae'r cwpan hwn yn dal dŵr glaw ac yn rhoi'r hen enw i'r planhigyn sef Basn Gwener. Maer dŵr i fod i gael gwared ar frychni a dadaffennau a chael ei ddefnyddio fel golch llygad ddiddanu. Digon i wneud i chi edrych mor hawdd â'r duwies Gwener.

Car spotter

Often you will see this bird from your car window, sitting on top of a lamp-post watching the traffic. This bird, when its not watching cars, loves soaring over south Wales' hilltop commons and wooded valleys looking for rabbits to eat. You'll probably hear them miaowing above you, and like a cat, they are purr-fect hunters.

Arsylwr Cei'r

Yn aml, byddwch yn gweld yr aderyn hwn o ffenest eich car yn eistedd ar ben polyn lamp yn gwylio'r traffig. Mae'r aderyn hwn, pan dyw e ddim yn gwylio ceir, yn caru esgyn dros gomins pen bryn de Cymru a chymoedd coedioedd yn chwilio am gwingod i fwyt. Byddwch siŵr o'u clywed yn mewian uwch eich pen, ac fel cath, maent yn helwyr perffaith.

STICK CARD HERE
5
GLUDO CARDIAU YMA

5

Spring calling

When a well-known springtime bird starts calling, this flower is sure to be blooming. The pinky-white petals are a welcome burst of colour in the damp places where it can be found.

STICK CARD HERE
7
GLUDO CARDIAU YMA

Mae'r Gwanwyn yn galw

Pan fydd aderyn gwanwyn adnabyddus yn dechrau galw, bydd y blodyn hwn yn siŵr o flodeuo. Mae'r petalau gwyn binc yn lliw croesawgar i'r mannau llaith lle gallant gael eu darganfod.

No needles

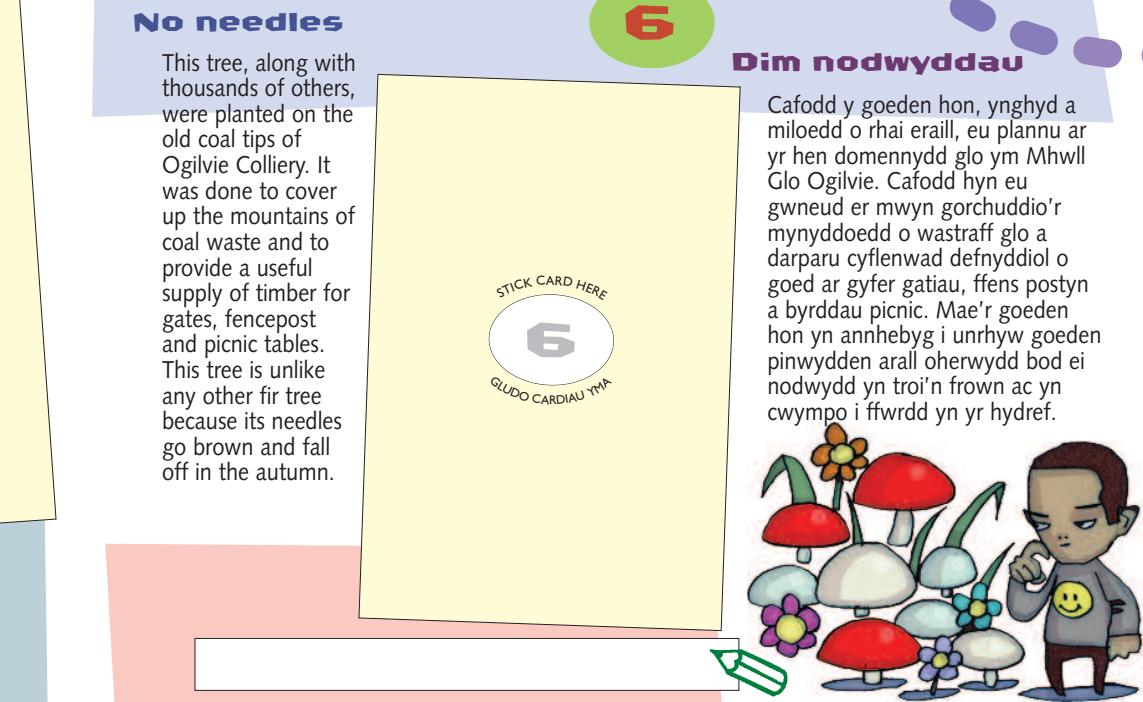
This tree, along with thousands of others, were planted on the old coal tips of Ogilvie Colliery. It was done to cover up the mountains of coal waste and to provide a useful supply of timber for gates, fencepost and picnic tables. This tree is unlike any other fir tree because its needles go brown and fall off in the autumn.

6

Dim nodwyddau

Cafodd y goeden hon, ynghyd a miloedd o rhai eraill, eu plannu ar yr hen domennyyd glo ym Mhwll Glo Ogilvie. Cafodd hyn eu gwneud er mwyn gorchuddio'r mynyddoedd o wastraff glo a darparu cyflenwad defnyddiol o goed ar gyfer gatiau, ffens postyn a byrddau picnic. Mae'r goeden hon yn annhebyg i unrhyw goeden pinwydden arall oherwydd bod ei nodwydd yn troi'n frown ac yn cwymopo i ffwrdd yn yr hydref.

STICK CARD HERE
6
GLUDO CARDIAU YMA

Fifth out of seven

The wings of this small butterfly glitter in the sun. Made up of thousands of tiny scales, they absorb all but one of the colours of the rainbow (the fifth one). This one is reflected and is the colour we can see.

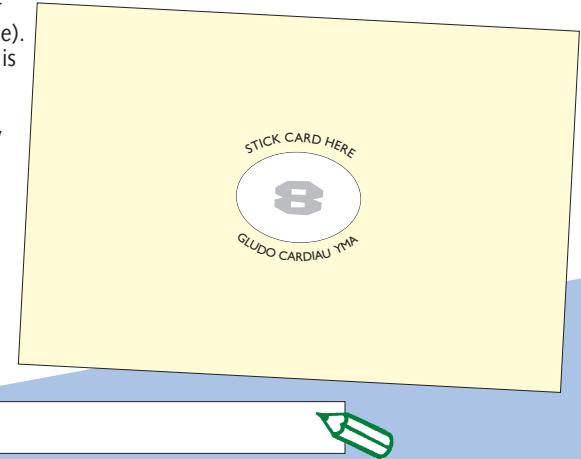
You'll find them catching a few rays in Cwmllydrew Meadows.

STICK CARD HERE
8
GLUDO CARDIAU YMA

Pumed o saith

Mae adenyydd y pili-pala bach hwn yn tywynnu yn yr haul. Wedi eu gwneud o filoedd o gennau bach, maent yn amsugno pob un ond am un o liwiau'r enfys (y pumed un). Gwyliwch hwy yn dal yr haul yn Nolydd Cwmllydrew.

9

GLUDO CARDIAU YMA

Campau'r nofiwr

Mae'r ymlusgiad hwn yn nofiwr ardderchog, sy'n ei helpu i ddal ei hoff fwyd: brogaod, llyffantod, madfallod y dŵr a phenbyliaid. Maent yn hoffi gaeafgysgu a dodwy eu hwylau mewn mannau cynnes fel tomenydd compost neu bentyrâu o lystyfiant sy'n pydru; dyna pam maent i'w gweld yn aml mewn gerddi. Peidiwch â phoeni, maent yn ddiniwed, a byddent yn mynd ymaith tuag at ddiogelwch pe baent yn cael y cyfle!

9

Hot bunking

This reptile is an excellent swimmer, which helps it to catch its favourite food of frogs, toads, newts and tadpoles. They like to hibernate and lay their eggs in warm places like compost heaps or piles of rotting vegetation; that's why they are often seen in gardens. Don't worry, they are harmless and will slip away to safety given the chance!

Parc Cwm Darran

10

Trip hazard

Take care in these meadows. The big lumps aren't there to trip you up but are homes to thousands of workers and their queens. If you're lucky, you may see a green woodpecker pecking at the hills and feasting on the residents.

10

GLUDO CARDIAU YMA

Perygl baglu

Cymherw ofal yn y dolydd hyn. Dyw'r lympiau mawr ddim yno i'ch baglu ond maent yn garrefi i filoedd o weithwyr a'u brenhines. Os ydych yn lwcus effallai y byddwch yn gweld cnocell y coed gwyrdd yn pecian ar y bryniau ac yn bwyta'r trigolion sydd yno.

How to get to Parc Cwm Darran

By bus

Service 1 - Bargoed to Merthyr
Service 4 - Bargoed to Tredegar
Buses stop right outside the park

By bike

Use the Darran Valley Cycleway that runs from Bargoed to Fochriw

By car

The park is situated mid-way between the villages of Deri and Fochriw, off the A469 north of Bargoed.

Sut i gyrraedd Parc Cwm Darran

Gyda bws

Gwasanaeth 1 - Bargod i Ferthyr
Gwasanaeth 4 - Bargod i Dredegar
Mae'r bisiau'n aros yn syth y tu allan i'r parc.

Gyda beic

Defnyddiwch Lwybr Beicio Cwm Darran sy'n rhedeg o Fargod i Fochriw.

Gyda char

Mae'r parc wedi ei leoli hanner ffordd drwy bentrefi Deri a Fochriw, oddi ar yr A469 i'r gogledd o Fargod.

Parc Cwm Darran Countryside Collector Trail

Llwybr Casglwyr Cefn Gwlad Parc Cwm Darran

Collector Card Claim Form

Please answer these questions and send the page to us with your card claim. We can't send you your cards without this information. Remember, if you collect all 30 cards you'll qualify for a free gift!

- 1** Were the posts easy to find? A oedd y pyst yn hawdd i'w darganfod?
  - 2** Was the map easy to use? A oedd y map yn hawdd i'w ddarganfod?
  - 3** Was the information interesting? A oedd y wybodaeth yn ddiddorol?
  - 4** Did you enjoy the trail? A wnaethoch fwynhau'r llwybr?
  - 5** Who did the trail? Pwy aeth ar y llwybr? Number of adults, Nifer o oedolion,
number of children, nifer o blant, (what ages) (oedraffau)
  - 6** When did you do the trail? (day/month/year) Pryd a aethoch ar y llwybr? (diwrnod/mis/blwyddyn) / /
  - 7** Anything else you'd like to tell us? Oes unrhyw beth arall yr hoffech ei ddweud wrthym?
- Tell us why Dywedwch pam wrthym

Claim Form FFurflen Hawlio

Name Enw

Address Cyfeiriad

Please send me / Anfonwch ataf:

Post Postyn	Name Enw	Post Postyn	Name Enw
1 ,	<input type="text"/>	6 ,	<input type="text"/>
2 ,	<input type="text"/>	7 ,	<input type="text"/>
3 ,	<input type="text"/>	8 ,	<input type="text"/>
4 ,	<input type="text"/>	9 ,	<input type="text"/>
5 ,	<input type="text"/>	10,	<input type="text"/>

Caerphilly County Borough Council is the data controller under the Data Protection Act. The information collected from this form will be held for 2 years and will be used to evaluate the success of the trials and to check eligibility for claiming cards and free gift only. If you wish to make a request to see your data or object to the manner in which they are processed, please contact: Phil Evans, Data Protection Officer, IT Services, Ystrad Mynach, Tel: 01443 863220. E-mail: dataprotection@caerphilly.gov.uk

Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili yw'r rheol yd疲 data o dan y Ddefodol Ddogfen Data. Bydd y wyr bod aeth yn cael ei gael am 2 flynydd ac ond yn cael ei defnyddio i werthuso llawn y llwybrau ac i wirio gymhwysedd a gyfer cardiau hawlio a'r rhodd am diam. Os hoffech wreiddi cas i weld iach data neu os ydych yn gwthwyrnebu i'r llofrid mae'n cael eu posus. Swyddog Ddogfen Data, Gwasanaethau IC, Ystrad Fawr, Ystrad Mynach. Rhif Ffôn: 01443 863220. E-bost: dataprotection@caerphilly.gov.uk

FFurflen Hawlio Carden Casglwyr

Atebwch y cwestiynau hyn ac anfonwch y dudalen atom gyda'r carden hawlio. Ni allwn anfon eich cardiau atoch heb y wybodaeth hon. Cofiwch, os gasglwch y 30 carden byddwch yn gymwys i gael rhodd am ddim!

PCD